

วันจันทร์ที่ 18 มิถุนายน 2555

การรวมตัวกันของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อสร้างความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจที่มีความลึกซึ้งมากกว่าการจัดตั้งเป็นเขตการค้าเสรี (Free Trade Area : FTA) ในรูปแบบของการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) นั้น เป็นแนวทางของการใช้การเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน เป็นเครื่องมือในการยกระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจร่วมกันของบรรดาชาติสมาชิกอาเซียน

โดยในที่นี้การยกระดับของการพัฒนาทางเศรษฐกิจจะหมายถึงการยกระดับมาตรฐานการครองชีพ (Standard of Living) ของประชาชนชาวอาเซียนทั้งหมด ไม่ใช่ประชาชนของประเทศสมาชิกใดประเทศหนึ่งเท่านั้น ซึ่งก็คงต้องยอมรับกันว่าประเทศสมาชิกอาเซียนนั้นประกอบด้วยสมาชิกที่มีความแตกต่างในแง่ของระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจอยู่มาก

เพื่อให้การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในรูปแบบของ AEC บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ จึงมีความตกลงร่วมกันว่าประเทศสมาชิกจะต้องลดระดับของช่องว่างของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Economic Development Gap) ระหว่างประเทศสมาชิกให้ได้ ด้วยเหตุผลสำคัญประการหนึ่งว่า ประเทศสมาชิกจะมีโอกาสที่เท่าเทียมกันในการแสวงหาหรือเข้าถึงประโยชน์จากความตกลง AEC ที่จะเกิดขึ้น (ต้องขอเน้นย้ำตรงนี้ด้วยว่าผมกำลังพูดถึงโอกาสที่เท่าเทียมกัน ไม่ใช่ผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน)

เหตุผลที่ต้องหยิบยกเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจมาพูดถึงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรอบของ AEC เนื่องจากประเด็นดังกล่าวเป็นประเด็นที่มีหลายมิติเกี่ยวข้อง และมีความสับสนเสี่ยงอย่างมากที่จะเกิดความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องนัก และนำไปสู่ทัศนคติหรือมุมมองที่ไม่สู้ดีนักต่อการรวมกลุ่มภายใต้กรอบ AEC จน

ท้ายที่สุดอาจมีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ของประเทศหรือของอุตสาหกรรมที่ไม่เพียงแต่ไม่สนับสนุนให้เกิดการใช้ประโยชน์จากความตกลง แต่กลับเป็นอุปสรรคและทำให้อโอกาสในการได้รับผลประโยชน์จากการรวมกลุ่มของ AEC ถูกลดทอนไปโดยไม่จำเป็น กล่าวคือ โดยทั่วไปเรามักจะคิดกันว่าเมื่อใดก็ตามที่มีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเกิดขึ้น ย่อมทำให้เกิดการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะจากต่างประเทศ

ดังนั้น ประเทศที่มีระดับการพัฒนาสูงกว่าย่อมมีศักยภาพในการแข่งขันสูงกว่า ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการที่อยู่ในประเทศที่มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ต่ำกว่าย่อมแข่งขันไม่ได้รับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจจึงไม่เป็นประโยชน์ซ้ำร้ายยังอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศได้ด้วย

มุมมองและความเชื่อดังกล่าวก็จะทำให้ทัศนคติต่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเป็นในเชิงลบ และถ้าเป็นเช่นนั้นจริงก็แสดงว่าในการทำความตกลงรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ประเทศที่จะได้รับประโยชน์มากที่สุดอย่างเต็มที่ก็จะเป็นประเทศที่มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจสูงที่สุด ลดหลั่นกันลงไปตามลำดับ ซึ่งในกรณีของ AEC เราจะบอกว่า สิงคโปร์น่าจะเป็นประเทศที่จะได้รับประโยชน์มากที่สุด และกลุ่มประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน ได้แก่ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม ก็จะได้รับประโยชน์น้อยหรือน้อยกว่า

แนวทางสำหรับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายใต้กรอบ AEC ของผู้ที่มีความเชื่อเช่นนี้ ก็จะเป็นลักษณะปกป้อง (ผลประโยชน์ส่วนตน) เป็นหลัก (Passive or Defensive Approach) ความตกลงที่จะเกิดขึ้นก็จะมีความก้าวหน้า มีสาระที่มีความสำคัญน้อยและประโยชน์ที่ประเทศพึงจะได้รับก็จะน้อยลงตามไปด้วย

สำหรับเราในฐานะนักเศรษฐศาสตร์ แนวความคิดที่กล่าวถึงข้างต้นนั้นมีจุดบอดที่สำคัญอย่างน้อย 2 ประการ ประการแรก มุมมอง

AEC กับช่องว่างของ การพัฒนาทางเศรษฐกิจ

ดังกล่าวที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เป็นการพิจารณาจากด้านผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการเป็นหลักแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ต้องไม่ลืมว่าในระบบเศรษฐกิจหนึ่งๆ นอกจากจะมีผู้ผลิตแล้วก็ยังมีผู้บริโภคและผู้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตอีกด้วย การประเมินผลกระทบของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจโดยคำนึงถึงเฉพาะการแข่งขันทางด้านการผลิตแต่เพียงอย่างเดียว จึงไม่ครบถ้วนและไม่สอดคล้องกับผลประโยชน์ต่อประเทศโดยรวม

นอกจากนี้ โดยปกติแล้วหน่วยเศรษฐกิจหนึ่งๆ ในระบบเศรษฐกิจมักจะมีสถานะหลายอย่างในระบบเศรษฐกิจนั้น กล่าวคือ ในขณะที่หน่วยเศรษฐกิจนั้นทำหน้าที่ในฐานะผู้ผลิตในอุตสาหกรรมหนึ่งหรือในสินค้ารายการหนึ่ง หน่วยเศรษฐกิจนั้นก็ทำหน้าที่หรืออยู่ในสถานะของการเป็นผู้บริโภคของอีกอุตสาหกรรมหนึ่งหรือสินค้าอีกรายการหนึ่งเช่นเดียวกัน

ดังนั้น จึงเป็นการเหมาะสมกว่าที่จะพิจารณาผลประโยชน์ของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ต่อประเทศโดยรวม ซึ่งมีความเป็นไปได้อยู่ไม่น้อยที่การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจอาจก่อให้เกิดผลประโยชน์ที่มากกว่าในรูปของการยกระดับมาตรฐานการครองชีพของคนในระบบเศรษฐกิจของประเทศที่มีระดับของการพัฒนาต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่มีระดับของการพัฒนาสูงกว่า

ข้อบกพร่องประการที่สอง คือ การไม่ได้คำนึงถึงผลในเชิงพลวัต แท้จริงแล้วผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเมื่อพิจารณาโดยเปรียบเทียบระหว่างประเทศที่มีระดับของการพัฒนาต่ำกว่ากับประเทศที่มีระดับของการพัฒนาที่สูงกว่า มักพบว่าประเทศที่มีระดับของการพัฒนาต่ำกว่า จะมีโอกาสในการปรับปรุงศักยภาพในการแข่งขันให้สูงขึ้นได้มากในรูปของการเพิ่มขึ้น

ศ...สันติ ชัยศรีสวัสดิ์สุข

คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)
www.econ.nida.ac.th
santi_nida@yahoo.com

ของผลิตภาพการผลิต (Productivity) ของปัจจัยการผลิต ซึ่งจะมาจากการเพิ่มขึ้นของปริมาณการผลิต (Scale) และการเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพ (Efficiency) ของการใช้ปัจจัยการผลิต ดังนั้น การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจมักจะมีผลทำให้ช่องว่างระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกแคบลง (Catching up Process) แสดงว่ามาตรฐานการครองชีพของภูมิภาคน่าจะมีใกล้เคียงกันมากขึ้น

ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสามารถของประเทศสมาชิกในการพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับระบบเศรษฐกิจได้มากน้อยเพียงใด ในแง่มุมนี้ก็จะพบว่ามีความเป็นไปได้มากที่การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจนั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าโดยเปรียบเทียบต่อประเทศที่มีระดับของการพัฒนาต่ำกว่า และถ้าฐานของความคิดเป็นไปในลักษณะนี้ก็จะทำให้แนวทางในการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในกรอบของ AEC เป็นไปในทางที่สร้างสรรค์และคำนึงถึงผลประโยชน์โดยรวมของประเทศอย่างแท้จริง

ท้ายที่สุดนี้ คงต้องฝากเป็นข้อคิดที่ว่า จริงๆ แล้วในกรอบ AEC หรือการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจอื่นๆ ที่ประเทศไทยเข้าไปเกี่ยวข้องในฐานะของคู่ภาคีนั้น เราควรจะต้องเป็นกังวลหรือไม่ว่าประเทศอื่นใดที่เป็นคู่ภาคีจะได้รับประโยชน์มากกว่าเราหรือไม่? อย่างไร? トラบใดที่ประเทศไทยโดยรวมได้รับประโยชน์ในรูปของมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนชาวไทยที่ดีที่สุด ☺